

J.nr. 2022-1980

Ref. NILAS

Den 29. oktober 2023

Høringsnotat om udkast til forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse (Selektiv nedrivning af visse byggerier)

Udkast til forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse (Selektiv nedrivning af visse byggerier) har været i høring fra den 28. september 2023 til den 26. oktober 2023.

Lovforslaget giver miljøministeren bemyndigelse til at indføre krav om selektiv nedrivning af byggerier. Udkastet har været sendt i høring hos foreninger, relevante erhvervsorganisationer, m.fl. og har været lagt på Høringsportalen i høringsperioden.

Miljøministeriet har modtaget 23 hørings svar fra organisationer, foreninger, virksomheder og offentlige myndigheder:

- Affald- og Ressource Industrien (ARI)
- Asfaltindustrien
- Brancheforeningen Cirkulær
- Bygherreforeningen
- Danmarks almene boliger
- Danske arkitektvirksomheder
- Dansk Erhverv
- Danske Regioner
- Dansk Industri (DI)
- Dansk Industri – Byggeri (DI Byggeri)
- Danske Maskinstationer og Entreprenører (DM&E)
- Foreningen af rådgivende ingeniører (FRI)
- Kommunernes Landsforening (KL)
- Københavns Kommune
- Landbrug & Fødevarer
- Lendager
- Trap, Rose og Ekblad (TRE)
- 3F Byggegruppen.

Heraf har følgende organisationer og foreninger tilkendegivet, at de ikke har bemærkninger til lovforslaget:

- Centralorganisationernes Fællesudvalg (CFU)
- Dansk Arbejdsgiverforening

- Forbrugerrådet Tænk
- Region Nordjylland
- Rigsrevisionen.

Høringsvarene og høringsnotat kan ses på Høringsportalen ved fremsættelse af lovforslaget. Gennemgangen af høringssvarene og Miljøministeriets bemærkninger hertil er samlet tematisk.

Lovforslaget udstikker alene den retlige ramme for etablering af krav om selektiv nedrivning, herunder rammer til at stille krav om nedrivningsplan, at nedrivningsplanen udarbejdes af en miljø- og ressourcekoordinator med påkrævede kompetencer, at virksomheder skal være autoriseret til at udføre selektiv nedrivning, og at virksomheder, der udfører selektiv nedrivning, skal anvende en ressourceansvarlig, der ligeledes besidder påkrævede kompetencer. En række af høringssvarene forholder sig til den konkrete udmøntning af bekendtgørelserne, så som uddannelser og indhold i nedrivningsplanen. Hertil bemærkes mere generelt, at lovforslaget ikke regulerer dette.

Ud over de ændringer af lovforslaget, som høringen har givet anledning til, er der foretaget en række strukturelle, sproglige og juridisk-tekniske justeringer af lovforslaget. Bl.a. er det vedrørende afgørelse om tilbagekaldelse af autorisation tydeliggjort, at anmodning om indbringelse for domstolene skal fremsættes over for Miljøstyrelsen, således at det vil være Miljøstyrelsen, der vil være forpligtet til at anlægge sag. Desuden er påtænkt udmøntning af det strafferetlige ansvar præciseret. Det er ligeledes forsøgt tydeliggjort, hvilke krav der stilles i første omgang, og hvilke der evt. stilles på sigt.

Miljøministeriet skal indledningsvis takke høringssparterne for deres afgivne høringssvar. I det følgende gennemgås de væsentligste høringssvar, opdelt i emner. Miljøministeriets kommentarer hertil er anført i kursiv. Høringssvarene er kun gengivet i hovedtræk. For detaljerede oplysninger om svarenes indhold, henvises der til de fremsendte høringssvar, som kan ses på Høringsportalen.

Overordnede tilbagemeldinger

Alle høringssvar støtter lovforslagets formål om at indføre krav om selektiv nedrivning, og dermed bidrage til en bedre ressourceudnyttelse af nedrevne bygningsdele og –materialer, samt at byggeaffald, der indeholder problematiske stoffer, bliver håndteret korrekt af hensyn til miljø og sundhed.

3F Byggegruppen tror, at selektiv nedrivning bliver en trædesten til en ny og mere bæredygtig måde, ikke kun at nedrive på, men også at bygge på, i fremtiden. 3F Byggegruppen bemærker, at selektiv nedrivning har været en realitet for statsbygninger og på frivillig basis, hvormed branchen har gjort sig uvurderlige erfaringer. Branchen er klar til at tage skridtet fuldt ud.

ARI påpeger, at der er tale om et længe ventet lovforslag, og at drøftelser om at indføre selektiv nedrivning startede for et årti siden. ARI skriver desuden, at byggeaffald udgør 40

pct. af de samlede affaldsmængder i Danmark og EU, medfører en stor klimabelastning, indebærer en risiko for spredning af problematiske stoffer til skade for miljø og sundhed samt tab af sekundære råstoffer. ARI mener, at selektiv nedrivning er svaret på at mindske disse udfordringer i Danmark og i EU.

Bygherreforeningen mener ligeledes, at byggeriet står over for en række udfordringer herunder adgang til ressourcer, forekomst af problematiske stoffer, bortskaffelse af værdifulde materialer, som selektiv nedrivning kan bidrage til at løse.

Danmarks Almene Boliger er enige i formålet om at fremme genanvendelse af byggematerialer, som de vurderer, der er bred opbakning til.

Dansk Erhverv ser forslaget som et skridt mod selektiv nedrivning, samt mere genbrug og genanvendelse.

DI og DI Byggeri støtter lovforslagets formål om at udbrede selektiv nedrivning, reducere affaldsmængder, og øge genbrug og genanvendelse af værdifulde materialer i byggeriet.

Danske Arkitektvirksomheder påpeger, at lovforslaget er ønsket og ventet.

DM&E byder lovforslaget velkommen, men mener ikke, at det indfrier potentialet for mere genbrug, genanvendelse og korrekt håndtering af skadelige stoffer på den korte bane, fordi der lægges op til, at krav om autorisation i første omgang gælder for nedrivninger over 250 m². Denne pointe udfoldes senere i høringsnotatet (se afgrænsning og autorisationsordning).

Danske Regioner finder det positivt, at der med lovforslaget banes vej for et mere bæredygtigt materialeforbrug og mere genanvendelse, og at lovforslaget etablerer rammer for nedtagning og cirkulering af materialerne. Regionerne er som råstofmyndighed på land optaget af, at værdikæderne for sekundære bygge- og anlægsmaterialer styrkes og gøres mere transparente.

Foreningen af Rådgivende Ingeniører (FRI) bakker også op om regler om selektiv nedrivning, der bidrager positivt til bæredygtighed ved at reducere affaldsmængder, fremme genbrug og genanvendelse af byggematerialer.

KL er også positive over for lovforslaget, som vurderes at bidrage til bedre ressourceudnyttelse af bygge- og anlægsaffald og på sigt mere cirkulært byggeri. KL bemærker desuden, at selektiv nedrivning har været efterspurgt længe, og det er glædeligt, at der kommer bindende lovgivning.

Københavns Kommune ser ligeledes positivt på lovændringen og peger på, at CO₂-reduktion er målet for en række vedtagne affalds- og klimaindsatser i Københavns Kommune.

Landbrug & Fødevarer er positive over for forslaget om selektiv nedrivning, da det vil styrke genbrug og høj kvalitetsgenanvendelse af bygninger og materialer. Landbrug & Fødevarer bemærker, at det er vigtigt for at skabe mere cirkulær økonomi i byggeriet.

Undgå nedrivning

Udover at selektiv kan bidrage til at reducere ressourceforbruget, klimabelastningen og spredningen af miljø- og sundhedsfarlige stoffer, pointeres det i en række høringssvar, at det mest virkningsfulde tiltag er at rovere frem for at rive ned og bygge nyt.

Bygherreforeningen mener, at nedrivninger skal begrænses til de tilfælde, hvor der ligger faglige og/eller økonomiske årsager til grund, som f.eks. at en bygning er udtjent og har en vedligeholdelseefterslæb, hvor en transformation ikke kan genoprette bygningens potentielle formål og funktioner, eller at bygningen ud fra en markedsvurdering ikke længere er omsættelig selv efter genopretning eller transformation.

Danske Arkitektvirksomheder er enige i, at den eksisterende bygningsmasse i højere grad skal bevares. De foreslår, at der indføres et "Bevar eller forklar"-princip, som en del af ansøgningen om nedrivningstilladelse, således at enhver nedrivning skal kunne forklares og retfærdiggøres. Endvidere påpeger de, at bygherre burde skulle betale et gebyr, såfremt de river ned frem for at vedligeholde og rovere.

Brancheforeningen Cirkulær stiller ligeledes spørgsmålstejn til, om flere bygninger bør bevares af ressource- og klimahensyn udover de kulturhistoriske hensyn, der allerede findes.

Miljøministeriet bemærker, at set fra et miljømæssigt synspunkt vil det som udgangspunkt være bedre at bevare den eksisterende bygningsmasse frem for at rive ned og bygge nyt. Det forventes, at de foreslåede krav om selektiv nedrivning netop vil udgøre et incitament til færre nedrivninger. Miljøbeskyttelsesloven regulerer imidlertid ikke selve nedrivningstilladelsen, og lovforslaget kan derfor ikke regulere betingelserne for at få tilladelse til nedrivning.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Brancheforeningen Cirkulær bemærker, at det i lovforslaget fremgår, at selektiv nedrivning bidrager til mindre deponi. De vurderer dog, at denne øgede sporbarhed, der forventes at følge af selektiv nedrivning, kan føre til, at mere bygge- og anlægsaffald deponeres.

Miljøministeriet forventer, at der vil ske mindre kontaminering af yderligere byggeaffaldsfraktioner efter nedrivningen, hvorfor alene det byggeaffald, der ikke kan håndteres på anden vis, vil deponeres. Miljøministeriet forventer desuden, at kompetenceløftet vil bidrage til, at det affald, der indeholder problematiske stoffer, vil blive håndteret korrekt og evt. i deponi, hvis der ikke er andre behandlingsmuligheder. På sigt forventes dog mindre deponi.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Afgrænsning af, hvilke nedrivninger, der omfattes af krav om selektiv nedrivning

Der er blandt høringssvarene forskellige holdninger til, hvilke nedrivninger, der skal være omfattet af krav om selektiv nedrivning.

Dansk Erhverv er enig i, at det er bedst at starte med de større nedrivninger, og at der på sigt kan omfattes flere nedrivninger. Brancheforeningen Cirkulær støtter ligeledes op om, at der på sigt stilles krav om selektiv nedrivning ved nedrivning af bygninger på 50 m² eller derover.

En række høringssvarparter havde ønsket, at man til en start havde omfattet flere nedrivninger.

3F Byggegruppen udtrykker, at de ærgrer sig over, at man ikke er mere ambitiøs med, hvilke nedrivninger man omfatter til en start. 3F Byggegruppen skriver samtidig, at de dog trøster sig med, at lovforslaget giver mulighed for på sigt at stille krav om selektiv nedrivning ved nedrivning af bygninger på 50 m² eller derover.

Bygherreforeningen bemærker, at ved til en start alene at omfatte nedrivning af bygninger over 250 m², så kommer man ikke den manglende regelefterlevelse til livs. Ved at omfatte flere nedrivninger vil man desuden give yderligere incitament til at undgå nedrivning, professionalisere erhvervet samt bidrage til mere genanvendelse og cirkulær økonomi.

DM&E mener, at kravet, om at virksomheder skal være autoriseret, burde indføres ved nedrivning af bygninger over 50 m², mens det godt kan give mening at indføre krav om standardiserede nedrivningsplaner ved nedrivning af bygninger på 250 m² eller derover. DM&E mener, at autorisationskravet skal sættes ved 50 m² for at løfte hele nedrivningsbranchens kompetencer og dermed indfri de potentielle effekter ved selektiv nedrivning herunder bedre ressourceanvendelse og korrekt håndtering af byggeaffald, der indeholder problematiske stoffer. DM&E er bekymret for, at der vil blive skabt et A og et B hold med den foreslåede grænse på 250 m², fordi ikke alle virksomheder får kompetencer i selektiv nedrivning.

Lendager anbefaler, at en større del af bygningsmassen omfattes krav om selektiv nedrivning til at starte med ved f.eks. at sætte grænsen på 100 m². Lendager opfordrer desuden til, at det bør overvejes at fremskynde krav om selektiv nedrivning for reoveringer, da der vurderes at være et stort potentiale i at udnytte materialerne bedre.

Danske Arkitektvirksomheder mener ligeledes, at der allerede nu skal stilles krav om selektiv nedrivning ved nedrivning af bygninger på under 100 m² f.eks. ved 50 m² derover.

Danske Regioner pointerer, at man udskyder miljøeffekterne ved selektiv nedrivning ved at indføre krav om selektiv nedrivning for nedrivning af bygninger på 250 m² eller derover.

Miljøministeriet oplyser, at regeringen ønsker, at der i første omgang skal stilles krav om selektiv nedrivning ved nedrivninger af bygninger på 250 m² eller derover. Det gør man af hensyn til de erhvervsøkonomiske omkostninger, og så private i mindre grad omfattes af reglerne til at starte med. Selektiv nedrivning kræver nye arbejdsgange og metoder, og markedet skal omstille sig til at aftage og udnytte de nedrevne bygningsdele og -materialer.

Det bemærkes dog, at lovforslaget giver miljøministeren bemyndigelse til på sigt at indføre krav om selektiv nedrivning for nedrivning af mindre bygninger, anlæg og i forbindelse med renoveringer, såfremt regeringen skulle ønske det.

Bemærkninger giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Økonomiske konsekvenser ved selektiv nedrivning

En række høringssvar udtrykker bekymring for de økonomiske konsekvenser ved selektiv nedrivning.

Landbrug & Fødevarer støtter op om at indføre krav om selektiv nedrivning ved nedrivning af bygninger på 250 m² eller derover, men er bekymrede for de erhvervsøkonomiske og administrative omkostninger for bygherrer og nedrivningsvirksomheder. Derfor påpeger Landbrug & Fødevarer vigtigheden af, at udmøntningen af lovforslaget sker på omkostningseffektiv vis.

DI Byggeri påpeger, at meromkostninger ved selektiv nedrivning skal stå mål med gevinsterne. De bakker op om at starte med nedrivning af bygninger på 250 m².

Miljøministeriet kan oplyse, at man løbende vil følge udviklingen i håndteringen af bygge- og anlægsaffald. Såfremt regeringen på sigt skulle ønske om at stille krav om selektiv nedrivning ved yderligere nedrivninger, vil en afgrænsning bygge på de erfaringer, der er gjort i første omgang. Det bemærkes desuden, at man i udmøntningen af reglerne tager højde for omkostningseffektivitet.

Bemærkninger giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Danske Regioner efterspørger, at de økonomiske omkostninger for bygherre oplyses.

Miljøministeriet bemærker, at der i beregningen af økonomiske konsekvenser alene udregnes konsekvenser for første led (dvs. nedrivningsvirksomheder). Det bemærkes dog, at det forventes, at regningen overvæltes på bygherre.

Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Danmarks Almene Boliger konstaterer, at alle fraktioner skal udtages til genbrug, hvilke de vurderer er uhensigtsmæssigt og fordyrende.

Miljøministeriet oplyser, at det ikke er korrekt, at alle fraktioner skal udtages til genbrug. Hensigten er, at der som en del af nedrivningsplanen udarbejdes en ressourcekortlægning, hvori det vurderes, hvilke bygningsdele og materialer, der kan hhv. genbruges, forberedes med henblik på genbrug, genanvendes og på anden måde nyttiggøres.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Definition af selektiv nedrivning

TRE gør opmærksom på, at definitionen af selektiv nedrivning som værende ”nænsom” er uhensigtsmæssig, da nænsom er subjektivt og ikke almindelig brugt i branchen.

Miljøministeriet erkender, at ”nænsom” ikke er et hensigtsmæssigt ordvalg, og fjerner derfor dette fra definitionen af selektiv nedrivning.

Høringssvar imødekommes, og lovforslaget tilrettes herefter.

Lendager ønsker, at der lægges større vægt på genbrug i definition af selektiv nedrivning. Da branchens forståelse af selektiv nedrivning er nedknusning af materialer, der kan kildesorteres og genanvendes eller nyttiggøres.

Miljøministeriet bemærker, at det fremgår af definitionen af selektiv nedrivning, at ”materialer adskilles og sorteres under nedtagning med henblik på at opnå maksimal udnyttelse og recirkulering”. Miljøministeriet bemærker endvidere, at hensigten med selektiv nedrivning er, at nedrivningsmaterialer udnyttes så højt oppe i affaldshierarkiet som muligt, hvor genbrug indgår i forebyggelse af affald, som er det øverste trin. Miljøministeriet oplyser, at bygherre i nedrivningsplanen skal tage stilling til kvaliteten af bygningsdele- og materialer, og hvordan disse materialer skal anvendes efter nedrivningen.

Høringssvar giver ikke anledning til ændring af lovforslaget.

Forståelse af fuldstændig fjernelse af etageareal

Lendager bemærker, at betegnelse kan vildlede en til at tro, at der alene er tale om etagebyggeri.

FRI støtter, at nedrenoveringer omfattes af begreber. De efterspørger dog, at udtrykket ”nedrenovering” defineres. FRI bemærker, at der ved definition af fuldstændig fjernelse af etageareal inkluderes krybekældre i etagearealet, hvilket ikke synes at stemme overens med lovforslagets hensigt.

Miljøministeriet henviser til definitionen af fuldstændig fjernelse af etageareal: ”Ved fuldstændig fjernelse af etageareal i bygninger, uanset om hele eller dele af bygningerne fjernes, forstås både en fuldstændig fjernelse af en bygning eller anlæg, inklusive fundament, men termen rummer også en nedrivning, hvor fundament eller kælder ikke nedrives, herunder såkaldte nedrenoveringer. Hvis der kræves nedrivningstilladelse til nedrivning af en bygning, vil der i udgangspunktet være tale om fuldstændig fjernelse af etageareal.”

samt

”Ved fuldstændig fjernelse af etageareal i bygninger er det nedrivningens samlede kvadratmeterantal (m²) og ved fjernelse af materialer i forbindelse med renovering af

bygninger eller anlæg eller i forbindelse med fjernelse af hele eller dele af anlæg, er det den fjernede mængde målt i vægt, der skal ses på, når det skal vurderes, om nedrivning af et byggeri er omfattet af lovforslaget.

Etageareal skal for bygninger forstås i overensstemmelse med afgrænsningen i § 455 i bekendtgørelse nr. 1399 af 12. december 2019 om bygningsreglement 2018 (BR18) og beregnes som summen af bruttoarealerne, der nedrives for hver etage, inkl. evt. kælder- og udnyttelig tagetage, udestuer og lignende.”

Miljøministeriet medgiver, at det ikke er hensigtsmæssigt, at krybekældre medregnes i etagearealet, og således har indflydelse på, hvorvidt reglerne finder anvendelse.

Høringssvar vedr. krybekældre imødekommes, og lovforslaget tilrettes herefter. Øvrige bemærkninger giver ikke anledning til ændringer af lovforslaget.

Afgrænsning og definition af anlæg

Danske Regioner oplyser, at nogle anlæg ikke kan adskilles og genbruges, men andre som f.eks. broer og havneanlæg kan.

Danske Arkitektvirksomheder efterspørger, at anlæg defineres, eller at der opstilles eksempler på anlæg.

Asfaltindustrien mener ikke, at en asfaltbelægning bør omfattes af krav om selektiv nedrivning, da asfaltbelægning er en enkel konstruktion, og der derfor ikke er behov for en nedrivningsplan for at øge genbrug af vejbelægningsplaner.

Miljøministeriet henviser til følgende definition af anlæg, der fremgår af bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser: ”Ved anlæg forstås en større stedfast konstruktion eller teknisk system, der udgør en helhed, og som har en bestemt funktion, eller et bestemt formål. F.eks. betragtes broer, sportsanlæg, lufthavne, havne, diger, gylletanke, gasledninger, vandforsynings- og kloaknet samt industrianlæg såsom elværker, vindmøller og raffinaderier som anlæg. Definitionen omfatter ikke bygninger. Forud for udmøntning af reglerne på bekendtgørelsesniveau, forventes afgrænsningen for anlæg at blive drøftet med branchen, således at opgørelsesmetoden bliver praktisk anvendelig.”

Bemærkninger giver ikke anledning til ændringer af lovforslaget.

Afgrænsning og definition af renoveringer

Danske Arkitektvirksomheder opfordrer til, at renoveringer suppleres med ”transformation eller anden omdannelse af bygninger”.

Miljøministeriet imødekommer ønsket om at supplere renoveringer med ”transformationer eller andre omdannelser”.

Høringssvaret imødekommes, og lovforslaget tilrettes herefter.

Lendager efterspørger, at der ved angivelse af bygningens vægt som måleparameter forelægges en definition af, hvad der er en del af bygningen/nedrivningen herunder f.eks. om et køkken eller andet inventar er omfattet.

Miljøministeriet oplyser, at afgrænsningen af renoveringer vil blive udarbejdet sammen med branchen og udmøntet i bekendtgørelser, såfremt regeringen skulle ønske at indføre krav om selektiv nedrivning for større nedrivninger i forbindelse med renoveringer.

Bemærkninger giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Private boliger

Danske Arkitektvirksomheder mener, at der bør udvikles en simplificeret model for, hvordan private boliger kan omfattes af krav om selektiv nedrivning, eftersom der er stor effekt ved at indføre krav om selektiv nedrivning for private boliger, da parcelhuse udgør en betydelig del af den samlede bygningsmasse.

KL konstaterer, at der er problemer med regelefterlevelse af eksisterende regler ved nedrivninger af private boliger, som hæmmer god og korrekt genanvendelse. KL mener derfor, at nedrivningsopgaven skal professionaliseres.

Dansk Erhverv skriver, at der på sigt kan stilles forsimplede krav om selektiv nedrivning til renoveringsprojekter i mindre bygninger.

Lendager foreslår ligeledes, at der evt. kan stilles lempeligere krav for private boliger ved krav om selektiv nedrivning ved 100 m² og derover.

FRI er bekymret for, at krav om selektiv nedrivning for private boliger vil øge risikoen for ulovlig bortskaffelse af affald. De er derfor enige i, at private skal undtages krav om selektiv nedrivning ved renoveringer. De foreslår dog, at der igangsættes en oplysningskampagne, der opfordrer private til at engagere sig i genbrug og genanvendelse.

Brancheforeningen Cirkulær bakker op om, at kravene ikke gælder private boliger. De oplyser samtidig, at meget af det affald, der ender på genbrugspladser, stammer fra private boliger. De spørger om, der kommer initiativer, der tilskynder, at borgere bidrager til bedre ressourceudnyttelse og mindre spredning af miljø- og sundhedsfarlige stoffer.

Miljøministeriet noterer ønsket om en mere lempelig model for privatejede boliger, samt ønsket om helt at undtage private boliger. Evt. særskilte krav vil blive udmøntet i bekendtgørelser.

Bemærkninger giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Tidshorisont og indhold af krav på sigt

En række aktører efterspørger, at det bliver tydeligt, hvornår flere nedrivninger omfattes af krav om selektiv nedrivning.

ARI udtrykker forvirring over, hvad der gives hjemmel til. ARI mener, at det ville gøre bemærkningerne mere tydelige, hvis man uddybede den planlagte udnyttelse af hjemlen, og skrev, at hjemlen vil kunne rumme en væsentlig udvidelse af omfattede nedrivninger af hhv. anlæg og en lavere grænse afgrænsning af, hvad der omfattes af krav om selektiv nedrivning defineret i kvadratmeter og/eller baseret på affaldsproduktion.

Bygherreforeningen efterspørger et "roadmap" for, hvordan og hvornår afgrænsningen udvides. De henviser desuden til, at et sådan roadmap er blevet lavet for indførelsen af CO₂-krav for nybyggeri. En åbenhed om tidshorisonten vil give mindre virksomheder incitament til at opbygge de nødvendige kompetencer i selektiv nedrivning allerede nu.

Danske Regioner anbefaler ligeledes, at man fastsætter en ambitiøs tidshorisont for udvidede krav, således at krav om selektiv nedrivning for nedrivning af anlæg skal træde i kraft i 2025, i 2026 for nedrivninger i forbindelse med renoveringer, og i 2029 for nedrivninger af mindre bygninger. På den måde vil der blive opbygget de rette kompetencer, parallelt med indfasningsmodellen for CO₂-krav. Danske Regioner bemærker, at klimakrav forventes at øge efterspørgslen på bæredygtige byggematerialer som genbrugte materialer.

Lendager bemærker ligeledes manglende oplysning om tidsperspektivet på udvidelse af kravene og på overgangsperioden.

FRI er generelt i tvivl om, hvornår forskellige initiativer træder i kraft, og efterspørger mere struktur.

Miljøministeriet oplyser, at der i lovforslaget gives bemyndigelse til at indføre krav om selektiv nedrivning ved fuldstændig fjernelse af etageareal på 50 m² eller derover, til nedrivning af anlæg eller dele af anlæg samt til nedrivninger i forbindelse med renoveringer. Det er imidlertid et politisk spørgsmål, om og i så fald hvornår man ønsker at gøre brug af denne hjemmel. I første omgang har regeringen ønsket at indføre krav om selektiv nedrivning ved nedrivning af bygninger på 250 m² eller derover.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Evaluering og fleksibilitet

DI Byggeri pointerer, at der er behov for en evaluering af reglerne efter en treårig periode. Desuden mener DI Byggeri, at bemyndigelserne skal skrives i mere brede vendinger for at tillade fleksibilitet, såfremt at man finder, at dele af den foreslåede ordning ikke fungerer hensigtsmæssigt.

Landbrug & Fødevarer skriver, at de opgjorte erhvervsøkonomiske konsekvenser er meget optimistiske, og at der bør laves en evaluering af de faktiske konsekvenser, inden man omfatter flere nedrivninger.

Miljøministeriet bemærker, at lovforslaget indeholder krav om, at der skal foretages en regelmæssig evaluering af uddannelser til hhv. miljø- og ressourcekoordinator og ressourceansvarlig. Derudover skal autorisationsordningen evalueres sammen med Miljøstyrelsen og branchen. Yderligere sker der løbende evaluering af både nye og eksisterende regler på Miljøministeriets område.

Miljømærker bemærker desuden, at der skal findes en balance i lovforslaget mellem på den ene side fleksibilitet i udmøntningen, og på den anden side, at hjemlerne er tilstrækkelige, og at det er tydeligt, hvad Folketinget giver miljøministeren bemyndigelse til. Denne balance er efterstræbt.

Bemærkninger giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Ressourceudnyttelse og håndtering af problematiske stoffer

Der er flere høringssvar, som centrerer sig om det modsætningsforhold, der kan være mellem på den ene side genbruge og på den anden side sikkerheden i, at byggeaffald, der indeholder miljø- og sundhedsfarlige stoffer, håndteres korrekt.

ARI konstaterer, at det i dag er en stor udfordring at sikre markedets tillid til, at brugte byggematerialer er fri for problematiske stoffer. Den mest hensigtsmæssige måde at sikre dette på er at håndtere byggeaffald korrekt under nedrivning. Det vil samtidig mindske omfanget af materialer, som kasseres pga. kontaminering af andre dele af affaldet. ARI efterspørger desuden regulering af indholdet af kemiske stoffer ved genbrug, da regulering er uklar, hvilket er en barriere for genbrug.

FRI foreslår, at der indføres en klassificering af genbrugsmaterialer baseret på problematiske stoffer og deres fremtidige anvendelse for at undgå udelukkelse af materialer, der f.eks. kan bruges udendørs.

Københavns Kommune oplyser, at materialer ofte bliver fjernet fra bygninger uden forudgående kortlægning af problematiske stoffer. Københavns Kommune byder det derfor velkommen, at der skal laves en miljøscreening og evt. miljøkortlægning af hele bygningen inden nedrivning og dermed også genbrugsmaterialer. Københavns Kommune efterspørger desuden, at det undersøges, om der er behov for og kan udarbejdes regler om bygherres håndtering og afsætning af genbrugelige materialer, der indeholder problematiske stoffer, når produktlovgivning og regler om PCB ikke finder anvendelse. Endelig efterspørger Københavns Kommune en PCB-grænseværdi.

Lendager pointerer, at udsortering af problematiske stoffer ikke må sætte en stopper for udnyttelsen af materialerne til højst mulige værdi. Bevaring af materialer med indhold af problematiske stoffer kan sagtens lade sig gøre, og der bør skabes større incitament til afrensning af problematiske stoffer for at fremme genbrug.

TRE foreslår, at alle nedrivningsmaterialer som udgangspunkt skal anses som værende affald for at sikre ansvarlig håndtering af materialerne. TRE understreger, at princippet om, at det

er kommunen, der afgør, hvad der er affald, og om materialer er egnet til genbrug, og ikke den enkelte bygherre, er et vigtigt princip. Der er i dag en udbredt misforståelse, at bygherre ikke behøver at oplyse kommune om materialer til genbrug. Dette åbner for udbredt snyd, herunder at affaldet ikke anmeldes med henvisning til, at det er blevet afsat til genbrug

Miljøministeriet forventer, at krav om at hele bygningen skal screenes og kortlægges for problematiske stoffer, samt et generelt kompetenceløft af bygherrer og nedrivningsvirksomheder, der udfører selektiv nedrivning, vil bidrage til, at byggematerialer og -affald, der indeholder problematiske stoffer, vil blive håndteret korrekt med hensyn til miljø og sundhed.

Hvorvidt et givent nedrivningsmateriale er affald, beror på, om indehaveren skiller sig af med genstanden eller agter eller er forpligtet til at skille sig af med den. Denne affaldsdefinition følger af EU-regulering. Derfor kan det ikke lægges til grund, at alle nedrivningsmaterialer er affald. Dog kan en større viden om indholdet af problematiske stoffer bidrage til en mere kvalificeret vurdering af, om nedrivningsmaterialet er affald.

Miljøministeriet noterer sig ønsket om bedre retningslinjer for genbrug, når det genbrugte produkt eller materiale indeholder problematiske stoffer.

Der findes grænseværdier i restproduktbekendtgørelsen^[1], som der henvises til. Fastsættelsen af grænseværdier har ikke været en del af arbejdet med selektiv nedrivning.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Brancheforeningen Cirkulær savner anvendelse af ”forberedelse med henblik på genbrug”, og efterspørger desuden, at der kommer initiativer, der sikrer korrekt håndtering af byggematerialer og -affald på genbrugspladser.

Bygherreforeningen efterspørger klare (end of waste) kriterier for, hvornår affald ophører med at være affald.

Miljøministeriet noterer, at der efterspørages initiativer, der skal sikre korrekt håndtering af byggematerialer -og affald på genbrugspladser, og at der efterspørages ”end of waste”-kriterier. Når Miljøstyrelsen fra 2025 overtager opgaven med at klassificere affald, samles klassificeringskompetencen ét sted. Det vil bidrage til at sikre en mere ensartet klassificeringspraksis på tværs af kommuner samt bidrage til at skabe mere lige konkurrencevilkår.

Miljøministeriet har i lovforslaget anvendt ”genbrug” som en fællesbetegnelse, uagtet om det tidligere har været affald. Miljøministeriet imødekommer høringsvar og har i lovforslaget specificeret, at der er tale om genbrug og forberedelse med henblik på genbrug.

Bemærkningerne giver ikke i øvrigt anledning til ændringer i lovforslaget.

Nedrivningsplan

Danske Arkitektvirksomheder foreslår, at nedrivningsplanen i stedet kaldes ”nedtagnings- og ressourceplan” for at afspejle, at materialer har værdi. Danske Arkitektvirksomheder foreslår desuden, at nedrivningsplanen skal indeholde en plan og begrundelse for, hvordan materialer fastholdes øverst i affaldshierarkiet.

FRI mener, at det skal præciseres, hvem der fastsætter kravene i nedrivningsplanen, og at der som en del af nedrivningsplanen skal overvejes at stille krav om en vurdering af ”nedtagbarhed”, som beskriver konkrete nedtagningsprocesser.

Miljøministeriet vurderer, at ”nedrivningsplan” er en passende navngivning af det, som skal fremsendes til kommunalbestyrelsen inden, der kan foretages nedrivning af et byggeri.

Miljøministeriet oplyser, at indhold i nedrivningsplanen vil blive fastsat i bekendtgørelser.

Miljøministeriet opfatter, at der med ”nedtagbarhed” menes, at nedrivning foregår forsvarligt for de udførende parter, samt at nedrivningen foregår på en sådan måde, at materialerne bibeholder deres tekniske egenskaber så vidt muligt. Det forventes, at selektiv nedrivning skaber incitament til, at materialerne bibeholder deres tekniske egenskaber, og der derved ses en større andel af materialerne, som vil blive afsat til genbrug og genanvendelse. Se desuden ”Arbejdsmiljø”.

Høringssvaret giver ikke anledning til ændring af lovforslaget.

Godkendelse og ajourføring af nedrivningsplan

Dansk Erhverv bemærker, at krav om nedrivningsplan som en del af nedrivningstilladelse vil skabe et bedre beslutningsgrundlag for bygherren, herunder give anledning til at overveje, om en bygning skal renoveres i stedet for at blive revet ned.

KL noterer sig, at der i lovforslaget lægges op til, at kommunerne sagsbehandler og godkender nedrivningsplanen, samtidig med, at der gives tilladelse til nedrivning. Det vurderer KL er hensigtsmæssigt, fordi bygherre dermed tidligt vil skulle forholde sig til, hvordan bygningens dele og -materialer skal anvendes. Der gøres dog opmærksom på, at der på grund af fredninger, lokalplaner eller lign. indimellem gives afslag på nedrivningsansøgninger.

Københavns Kommune er enige i KL’s betragtninger og bemærker desuden, at en ansøgning om nedrivningstilladelse, der indeholder nedrivningsplan, kortlægning af problematiske stoffer og affaldsanmeldelse vil ligge i naturlig forlængelse af hinanden. En krav om, at nedrivningsplanen følger nedrivningstilladelse vil medføre flere affaldsanmeldelser.

TRE pointerer, at der uundgåeligt vil være ændringer i nedrivningsplanen, som indsendes til kommunen i forbindelse med ansøgning om nedrivningstilladelse, da nedrivningstilladelsen ansøges op til et år før selve nedrivningen. TRE mener derfor, at det skal være krav, at ændringer i nedrivningsplanen sendes til kommunen med henblik på fornyet godkendelse.

Miljøministeriet oplyser, at nedrivningsplanen vil skulle ajourføres ved ændringer.

Miljøministeriet oplyser desuden, at man i lovforslaget har valgt at ændre formuleringen om, at kommunerne skal godkende nedrivningsplan til, at kommunerne skal behandle og vurdere nedrivningsplan. Denne ændring er foretaget for at muliggøre, at kommunen kan give stiltiende accept til nedrivningsplanen f.eks. ved løbende ajourføring og dermed kan det undgås, at kommunens behandling af nedrivningsplanen bliver unødigt flaskehals. Det bemærkes desuden, at kommunerne på samme måde har mulighed for at give stiltiende accept af affaldsanmeldelser.

Bemærkninger giver ikke anledning til øvrige ændringer i lovforslaget.

ARI efterspørger en national indrapportering af nedrivningsplaner, som sikrer, at der kan føres tilsyn med disse, når en del af affaldstilsynet flyttes fra kommuner til Miljøstyrelsen. Herudover vil en national indrapportering muliggøre løbende evaluering af reglernes virkning. ARI bemærker desuden, at nedrivningsplaner skal træde i stedet for affaldsanmeldelser, når en nedrivning af omfattet krav om selektiv nedrivning.

Miljøministeriet har noteret ARI's ønske om en national database til nedrivningsplanerne, hvilket lovforslaget ikke vurderes at udgøre en hindring for.

Bekendtgørelse til udmøntning af selektiv nedrivning er under udarbejdelse, og det vil heri fremgå, hvordan samspillet mellem nedrivningsplan og affaldsanmeldelse udmøntes.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Bygherres strafferetlige ansvar

DI Byggeri forstår, at bygherrens strafansvar er begrænset til de tilfælde, hvor bygherren ikke har udpeget en uddannet miljø- og ressourcekoordinator, og ikke har benyttet sig af en autoriseres nedrivningsvirksomhed.

DI Byggeri forstår, at miljø- og ressourcekoordinatoren (MRK) ikke har et strafferetligt ansvar, hvilket DI vurderer er fornuftigt, da der undgås flaskehalse, som er set ved certificeringsordningen for statikere. DI Byggeri opfatter således regler om MRK som en virksomhedsordning.

Danske Arkitektvirksomheder forslår, at det skal gøres strafbart, hvis bygherre har et projekt, der ikke følger kravene om selektiv nedrivning til trods for, at de har udpeget en miljø- og ressourcekoordinator, og har benyttet en autoriseret virksomhed til at rive bygningen ned. Danske Arkitektvirksomheder mener derved, at bygherre vil lægge pres på, at rådgiver og entreprenør følger reglerne.

FRI understreger, at det bør fremgå af lovforslaget, at MRK har ansvar for proces, men ikke har det faglige ansvar for indholdet af nedrivningstilladelsen.

Miljøministeriet oplyser, at man har tilstræbt, at det strafferetlige ansvar fordeles mellem bygherre og den nedrivningsvirksomhed, der udfører selektiv nedrivning, med henblik på, at begge aktører efterlever krav om selektiv nedrivning. Det påtænkes, at det i bekendtgørelse skal gøres strafbart at overtræde bestemmelserne, herunder hvis bygherre ved selektiv nedrivning undlader at sikre, at der udpeges en uddannet miljø- og ressourcekoordinator, undlader at benytte en autoriseret nedrivningsvirksomhed eller undlader at indsende nedrivningsplan forud for påbegyndt nedrivning af et byggeri eller at ajourføre denne. For nedrivningsvirksomheder vil det eksempelvis ved udmøntning i bekendtgørelse blive gjort strafbart, hvis en virksomhed påbegynder en nedrivning uden at være autoriseret. Der er alene tale om ikke udtømmende eksempler.

Miljøministeriets oplyser, at bygherre desuden er forpligtet til at screene og kortlægge bygge- og anlægsaffald på mere end ét ton for problematiske stoffer og anmelde bygge- og anlægsaffald over ét ton, og at bygherre i øvrigt uafhængigt af de nye krav fortsat bærer det strafferetlige ansvar i relation til affaldshåndteringen.

Miljøministeriet har i bemærkningerne uddybet, at bygherres strafansvar fastlægges i bekendtgørelse, og at det også vil omfatte krav om at indsende og ajourføre nedrivningsplanen. Bemærkningerne giver i øvrigt ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Uddannelse til miljø- og ressourcekoordinator

FRI mener, at det bør beskrives, hvilke forudgående kvalifikationer det kræver at kunne deltage i uddannelse til miljø- og ressourcekoordinator.

Dansk Erhverv opfordrer til, at uddannelserne udvikles og afvikles med virksomheder i branchen, som arbejder med nedrivning, genbrug og genanvendelse i praksis. Dansk Erhverv påpeger endvidere, at der er vigtige erfaringer at hente hos de etablerede nedrivningsfirmaer, og i virksomheder inden for genbrug af byggevarer og byggematerialer som Greendozer og Genbyg og virksomheder inden for upscaling som A:gain og Næste.

Miljøministeriet oplyser, at relevante virksomheder og brancherepræsentanter vil blive inddraget i udarbejdelsen af uddannelserne. Udarbejdelse af uddannelserne er endnu ikke fastlagt og vil blive udmøntet i bekendtgørelser.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Uddannelse til ressourceansvarlig

DI Byggeri forstår, at den ressourceansvarlige kan være ansat i en anden virksomhed end nedrivningsvirksomhed. DI Byggeri forstår desuden, at den ressourceansvarlige kan påtage sig andre opgaver.

Miljøministeriet oplyser, at det fremgår af lovforslaget, at en virksomhed, der udfører selektiv nedrivning, er forpligtet til at anvende en ressourceansvarlig. Hvad det vil sige at anvende en ressourceansvarlig, vil blive præciseret i udmøntning i bekendtgørelser. Den

ressourceansvarlige skal opfylde sine forpligtelser under selektiv nedrivning, men derudover definerer lovforslaget ikke den ressourceansvarliges opgaver.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

3F Byggegruppen pointerer, at den ressourceansvarlige uddannelse som minimum skal svare til nedriveruddannelsen i AMU-systemet samt til et niveau svarende til den viderebyggende formandsuddannelse i AMU-systemet. 3F Byggegruppen påpeger endvidere, at der er behov for løbende at evaluere uddannelserne, så disse er tidssvarende, samt opkvalificere de medarbejdere, der har færdiggjort en uddannelse, så de besidder væsentlig viden på området.

Miljøministeriets oplyser, at relevante parter vil blive inddraget i udarbejdelsen af uddannelserne. Udarbejdelse af uddannelserne er endnu ikke fastlagt og vil blive udmøntet i bekendtgørelser. Dog er det fastlagt i lovforslaget, at uddannelsen til ressourceansvarlig vil blive evalueret løbende.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Ufaglært arbejdskraft

3F Byggegruppen stiller sig kritisk over for, om branchen fortsat kan bære at være overvejende ufaglært. 3F Byggegruppen forstiller sig, at branchen på sigt udvikler sig til at være faglig, og hvor evt. ufaglærte tilbydes at starte på en nedriveruddannelse efter tre måneders prøveperiode. 3F Byggegruppen vil adressere dette på overenskomstniveau til næstkommende forhandlinger. 3F Byggegruppen forklarer, at når en branche står over for en radikal forandring, som nedrivningsbranchen gør, så bliver man nødt til at se på, hvad der skal til for at gøre branchen klar på dette. 3F Byggegruppen tror, at tiden er moden til at opkvalificere nedrivningsbranchen på flere parametre.

Landbrug og Fødevarer gør opmærksomme på FN's verdensmål princip om "leaving no one behind" og udtrykker en bekymring for, at mindre virksomheder og ansatte uden lange boglige uddannelser kan leve op til kravene i lovforslaget.

Miljøministeriets bemærker, at den grønne omstilling kræver nye kompetencer, og at der netop for at sikre, at selektiv nedrivning sker med hensyn til miljø, sundhed og sikkerhed er behov for et kompetenceløft. Miljøministeriet bemærker desuden, at alle virksomheder kan vælge at lade sig autorisere i selektiv nedrivning.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Autorisationsordning

Dansk Erhverv er positiv over for en autorisationsordning, som de formoder vil højne niveauet i hele branchen og skabe mere lige vilkår for alle involverede virksomheder. Dansk Erhverv anbefaler dog en tilstrækkelig lang indfasningsperiode, der giver tid til at etablere smidige og effektive processer.

Miljøministeriet oplyser, at man er opmærksom på at sikre en tilstrækkelig lang overgangsperiode, så virksomheder kan nå at lade sig autorisere.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

DM&E mener, at der bør stilles særskilt krav om autorisation ved nedrivning af bygninger på 50 m² eller derover, og at branchen er klar. På den måde vil man sikre, at hele nedrivningsbranchens kompetencer løftes, og at de ønskede effekter ved selektiv nedrivning indfries. DM&E er bekymret for, at der opstår et A og et B-hold i forhold til nedrivning, og at det risikerer at føre til, at også nedrivning af bygninger over 250 m² vil blive udført af folk uden de rette kompetencer med risiko for forkert håndtering af problematiske stoffer og dermed miljø- og sundhedsrisiko, der ligger heri.

KL påpeger, at der ved nedrivning af private boliger og af mindre nedrivningsvirksomheder er problemer med at overholde eksisterende regler. Derfor foreslår KL, at der indføres en generel autorisationsordning for alle nedrivninger omhandlende eksisterende regler for håndtering og sortering af byggeaffald.

Miljøministeriet noterer sig, at der er et ønske om at indføre krav om autorisation ved nedrivning af bygninger over 50 m², og at en sådant krav vil bidrage til korrekt håndtering af byggeaffald ved mindre nedrivninger. Miljøministeriet bemærker, at der gives bemyndigelse til på sigt at stille et sådant krav.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Brancheforeningen Cirkulær udtrykker bekymring for flaskehalse, hvis der regnes med, at kun 25 virksomheder skal autoriseres. Brancheforeningen Cirkulær mener, at det lyder at få virksomheder.

Miljøministeriet oplyser, at der er tale om et skøn på, hvor mange virksomheder, der vil lade sig autorisere. Skønnet har ikke noget at gøre med den kapacitet, der vil være til at behandle ansøgninger om autorisation. Med en overgangsperiode på et år forventes ikke flaskehalse.

Manglende regelefterlevelse og behov for tilsyn

Brancheforeningen Cirkulær bemærker, at klassificeringskompetencen overgår fra kommunerne til Miljøstyrelsen fra 2025, og efterspørger klarhed om, hvordan dette spiller sammen med reglerne for selektiv nedrivning. ARI efterspørger hertil, at affaldstilsynet bliver effektivt i forhold til byggepladserne og modtagere af byggeaffald.

Miljøministeriet oplyser, at det er korrekt, at klassificeringskompetencen bliver flyttet fra kommunerne til Miljøstyrelsen fra 2025. Reglerne herfor er fortsat under udarbejdelse og vil blive udmøntet i en særskilt bekendtgørelse. Miljøministeriet bemærker yderligere, at affaldstilsynet bliver udformet effektivt i forhold til byggepladserne og modtagere af byggeaffaldet.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Arbejds miljø

3F Byggegruppen udtrykker bekymring for øget nedslidning og øget eksponering for støv, kemi og problematiske stoffer pga. mere manuelt nedrivningsarbejde ved selektiv nedrivning. Hidtil har meget nedrivning foregået med maskiner, hvorimod selektiv nedrivning i højere grad kræver manuelt arbejde. 3F Byggegruppen påpeger, at autoriserede virksomheder skal tage højde for arbejdsmiljø, så selektiv nedrivning sker i overensstemmelse med arbejdsmiljølovens regler. Der er allerede gjort gode erfaringer i frivillige selektiv nedrivning, men der er behov for, at de gode oplysninger bliver delt.

FRI understreger ligeledes, at der bør være fokus på arbejdsmiljø, særligt når materialer udtages til genbrug. FRI mener, at der bør udarbejdes klar beskrivelser og retningslinjer for nedtagningsprocesser af hensyn til arbejdsmiljø, sikkerhed og effektivitet.

Miljøministeriet anerkender, at krav om selektiv nedrivning skaber mere manuelt arbejde og kan øge risikoen for eksponering af støv og problematiske stoffer. Miljøministeriet arbejder på, at viden om arbejdsmiljø er en del af nedrivningsbranchens kompetenceløft. Miljøministeriet henviser desuden til, at arbejdsmiljøloven skal overholdes, og at de enkelte virksomheder skal træffe foranstaltninger for at imødegå eventuelle forøgede arbejdsmiljørisici.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.